

hogy a rendszer működik, hiszen megfelelő analógiák révén bármi működhet rendszerként, de akár magatartásformaként is értelmezhetjük, egyfajta attitűdként. létjogosultságát tehát nem kérdőjelezhetjük meg, az azonban erősen kérdéses, hogy a könyv szellemisége mennyiben követhető, követendő egy, a globalizálódás jeleit mutató európai környezetben. Bár lehet, hogy éppen ez szolgál mellette indokul.

Félreértés ne essék; távolról sem mondhatjuk, hogy globalizációellenes szöveggel van dolgunk. Azt azonban érdemes felvetni, amiről a kötet látens módon hallgat. Nevezetesen, hogy a tartós megmaradásnak milyen módozatai lehetségesek egy kétségkívül agresszív hatásmechanizmusú világtérben. Kétségünk ne maradjon, a harc folyamatos; éppen folytonossága miatt nem veszünk róla tudomást.

Harcosként élni, élni a harcban, a harcért? Vajon nem szüntelen harc-e az élet? A kérdés csak az: vajon harcosként éljük-e avagy máshogyan? Mert nem mindenki harcos és nem mindenki uralkodó.

SÜTŐ CSABA ANDRÁS

(Irodalmi Jelen Könyvek, Arad, 2005,
80 oldal, 1830 Ft)

Magyarország és a kereszties háborúk

Lovagrendek és emlékeik

Bár a kereszties háborúk és a Szentföldön harcoló lovagrendek története ma is népszerűnek mondható, Magyarország a téma iránt érdeklődő olvasók ritkán vannak abban a szerencsés helyzetben, hogy a korszakról szóló új könyvet vehessenek a kezükbe. Ha fellapozzuk a 19. századi ismeretterjesztő sorozatokat, biztos, hogy a korral foglalkozó résznek a kereszties háborúk kora lesz az alcíme. A marxista történetírás igyekezett bagatellizálni a korszak fontosságát, nyilvánvalóan annak egyháztörténeti vonatkozásai miatt. Egészen a közelmúltig egyáltalán nem jelent meg a témában magyar nyelven komoly könyv; az első fontos lépés Steven Runciman alapművének magyar kiadása volt, most pedig a magyar kutatók legjava írt hiánypótló könyvet. Hiánypótlót, mert még soha nem jelent meg ilyen részletes, a magyar aspektusokkal foglalkozó munka.

III. Béla uralkodása előtt hazánk csak átvonulási útvonalként került kapcsolatba a kereszties vállalkozásokkal. 1096 júniusában Könyves Kálmánnak több szervezetlen, Magyarországon átvonuló rabló kereszties haddal kellett megküzdenie. A keresztiesekkel szemben érthetően bizalmatlan uralkodó még ebben az

évben átengedte az országon az első, valóban szervezett lovagi sereget, melynek Boullion Gottfried lotharingiai herceg volt a vezetője. Arra nézve nincs bizonyítékunk, hogy e hadjáratok milyen politikai kapcsolatokat hoztak létre. Az azonban bizonyos, hogy III. Béla tevékeny szerepvállalása az országon átvonuló Barbarossa Frigyes német császár iránti (kétségkívül kölcsönös) tiszteletének is köszönhető, amelynek eredményeképpen kétezer magyar katona is csatlakozott a német hadhoz.

A kereszties háborúhoz királyunkat „családi” kapcsolat is fűzte, hiszen első felesége a Szentföldön született Chatillon Anna, a rettegett rablólovag, Renaud de Chatillon lánya volt. A királyné apját halálos ellensége, Szaladin szultán a kereszties sereg megsemmisítő hattini veresége után személyesen fejezte le.

Béla és Anna házasságából másodikként született fiuk, II. András hadi vállalkozásával részletesen foglalkozik Veszprémy László a könyv egyik tanulmányában. A hadjárat óta eltelt évszázadokban számtalanszor sütötték a magyar uralkodóra, hogy meggondolatlan, kalandor vállalkozásával katasztrófális helyzetbe hozta az országot és értelmetlenül ontotta a magyar vért a Szentföldön.

Veszprémy szakít a király kortársainak véleményével, és tanulmányában arra hívja fel a figyelmet, hogy a Szent Város visszafoglalását és a muszlim főerők legyőzését érthetetlen módon még mindig András jól felszerelt, de közepes létszámú seregétől várják el a mai kutatók. Királyunk uralkodása idején az európaiságot a római pápa képviselte, és csak ő rendelkezett a hadjáratok indításához szükséges erővel. Akik pedig részt vettek a szent háborúban, az általuk képviselt terület erejéről és a pápa által vezetett egyház iránti elkötelezettségükről adtak bizonyosságot.

Majorossy Judit, a kötet egyik szerkesztője tanulmányában a záródokok hétköznapjait mutatja be. Olvashatunk arról, hogyan és mennyiért juthattak el a Szentföldre, s egy konkrét utazást alapul véve táblázatba foglalva azt is megnézhetjük, mennyi ideig tartott az utazás és hol kötött ki a lelki megtisztulásra vágyókkal zsúfolt hajó. Ezen kívül számos forrásból olvashatunk szemelvényeket, melyekből kiderül: jelentős számban mentek magyar záródokok a már akkor is háborúval gyakran sújtott földre.

A kötet minden tanulmánya valóban érdekes, izgalmas olvasmány, az adattárak, a térképek és a fiatal régész, Major Balázs fotói pedig a melléklet valódi kincsei.

E valóban reprezentatív, nagyszabású könyv alkotói olyan munkát adtak ki a kezükből, amelyre igazán büszkék lehetnek. Minden, amit a magyar történettudomány ma tud a keresztes háborúkról, itt megtalálható. Kis túlzással azt is mondhatjuk a döbbenetes adatmennyiség láttán: ami nem szerepel ebben a könyvben, az nem is létezik.

TULOK PÉTER

*(Szerkesztette Laszlovszky József,
Majorossy Judit és Zsengellér József,
Attraktor Kiadó, Máriabesnyő–Gödöllő,
2006, 482 oldal, 6900 Ft)*

ERDÉLYI GABRIELLA:

Egy kolostorper története

***Hatalom, vallás és
mindennapok a középkor
és az újkor határán***

A nemzetek sorából kiemelkedő jelentős személyiségeket vagy a nagy társadalmi osztályokat, csoportokat központi szereplőkké kinevező történetírás mellett végre erőre kap a hazai történetírásban is az antropológiai szempont és bizonyos dekonstrukciós módszerek alkalmazása; nem vonva kétségbe a korábbi irányultságot, de kellő határozottsággal felmutatva saját eredményeit.

Külföldi szerzők nyújtottak ehhez kezdetben ösztönzést és segítséget, de a saját példákra találás kimondottan a hazai kutatókra vár; nem is lehet ez másként. A generációk ráadásul egymásnak adják át a stafétabotot, hiszen nem egyedi eset, ha egy dokumentum szóra bírása megtalálása után több évtizeddel következik csak be, az érdeklődés változása vagy a vizsgálati módszerek átalakulása következtében. Ahogyan az sem, ha egy váratlanul előkerült irategyűttest a vallatására leginkább alkalmas, saját nagyságrendjéhez illő szisztéma segítségével közelít meg kutatója.

A vatikáni könyvtárban régi hagyománya van a magyar történészek jelenlétének. Az a peranyag azonban, amelyet e kötet ismertet, mégis új, mivel olyan gyűjteményben található, amelyben magyar vonatkozást nem lehetett valószínűsíteni. Az iratok a körmendi kolostorért folytatott pereskedés, pontosabban a felülvizsgálat során születtek.

A kolostor régi lakói az Ágoston-rendi remeték voltak, akik kol-duló életmódot folytattak, s fogadalmuk szerint követniük kellett az apostoli életet és a krisztusi szegénységet, emellett lelkipásztorkodással foglalkoztak. 1517-ben azonban Bakócz Tamás esztergomi érsek, egyben a mezőváros földesura vizsgálatot rendelt el az ágostonosok hanyag és botránys életére hivatkozva. Ennek következtében rövid időn belül